

AT FALDE IMELLEM TO STOLE: FORÆLDREOPLEVELSER MED AT STØTTE BØRN MED CEREBRAL PARESE I AT LEVE ET AKTIVT LIV

Notat | September 2023

Sofie Schulze Morley, videnskabelig medarbejder
Forsknings- og Implementeringscenter for Idræt, Bevægelse og Læring

At være fysisk aktiv er særligt vigtigt for børn og unge med cerebral parese. Forældre er i den henseende ofte helt centrale støttepersoner, men hvilke udfordringer oplever forældrene med at støtte deres børn i at være fysisk aktive? Det har et studie fra Syddansk Universitet spurgt forældre til børn og unge med cerebral parese om. Resultaterne og perspektiver på mulige løsninger præsenteres i dette notat.

Cerebral parese (CP) skyldes en medfødt hjerneskade eller en hjerneskade opstået lige efter fødslen, der kommer til udtryk ved et motorisk handicap (Rosenbaum et al., 2007). Derudover kan børn med CP også have andre handicap som f.eks. nedsat syn eller hørelse, adfærds – eller psykiske problemer, kommunikationsproblemer og påvirket intellektuel udvikling (Susan I. Michelsen, 2010, p. 9).

På verdensplan er CP den mest almindelig funktionsnedsættelse blandt børn (Koman, Smith, & Shilt, 2004). Børn og unge med funktionsnedsættelser (herunder CP) har generelt en dårligere sundhedstilstand end den gennemsnitlige befolkning (Carlon, Taylor, Dodd, & Shields, 2013; Kissow & Klasson, 2018, p. 16). Gennem barnets liv forværres hjerneskaden ikke (Susan I. Michelsen, 2010). Uafhængigt heraf kan der være store fysiske, psykiske og sociale fordele at hente ved at deltage i fritidsaktiviteter - fx i form af øget selvtillid og selvværd, reduceret social angst, færre depressive symptomer, øget psykologisk modstandskraft og oplevelsen af øget kropslig og social kompetence (Eime, Young, Harvey, Charity, & Payne, 2013; Kissow & Klasson, 2018, p. 16+17).

Det er tidligere fundet, at familiens indflydelse og støtte er særlig vigtig for at skabe deltagelse i sociale fællesskaber for børn og unge med funktionsnedsættelser (IDAN, 2022; Kissow & Klasson, 2018, p. 33). Derfor er det interessant at undersøge, hvordan forældre som nærmeste støttepersoner oplever opgaven med at støtte deres børn og unge med CP i at leve et aktivt liv – blandt andet gennem fritidsaktiviteter.

Dette studie tager afsæt i syv interviews af forældre til målgruppen: børn og unge med CP GMFCS niveau I og II (se tekstboks 1 og 2), hvilket beskriver, at børnene har selvstændig gangfunktion. For læselighedens skyld vil gruppen af børn og unge blive beskrevet som 'børn og unge med *mild* CP'. I det følgende præsenteres temaer, som gik igen i forældrenes fortællinger.

Boks 1: Undersøgelingsdesign

Kontakt til forældrene gik primært gennem Cerebral Parese Opfølgingsprogrammet (CPOP) ("Cerebral Parese Opfølgingsprogram (CPOP)" u.å.). Studiet bygger på online videointerviews (n=6) og telefoninterview (n=1) med forældre til børn og unge med CP (GMFCS niveau I-II) mellem 7-15 år. Empirien blev analyseret ved hjælp af tematisk analyse (Smith & Sparkes, 2016).

Boks 2: Gross Motor Function Classification System (GMFCS)

Oftest kategoriseres personer med CP ud fra deres motoriske funktionsniveau med redskabet Gross Motor Function Classification System, der inddeler børn og unge med CP i fem grupper (I-V). Niveauerne spænder fra niveau I, der dækker børn, som kan gå selvstændigt til niveau V, der omhandler børn, som har svært ved at kontrollere bevægelser, og transporterer sig selv ved hjælp af elektrisk kørestol (Palisano, 2007).

FORÆLDRENE OPLEVELSER AF UDFORDRINGER MED AT STØTTE DERES BARN I AT LEVE ET FYSISK AKTIVT LIV

VIGTIGHEDEN AF FYSISK AKTIVITET

I de udførte interviews blev forældrene spurgt ind til, hvordan fysisk aktivitet er en del af deres familieliv og i hvor høj grad, de prioriterer fysisk aktivitet. Alle børnene har forsøgt at deltage i almene idrætstilbud, og nogle er fortsat foreningsaktive. Forældrene beskriver dog, at deres børn i høj grad vælger at dyrke selvorganiseret fysisk aktivitet som eksempelvis gåture, løbeture, cykelture, leg og havearbejde. Tendensen til i højere grad at dyrke selvorganiserede aktiviteter illustreres også tydeligt i tal fra en stor national undersøgelse af bevægelsesvaner fra 2020, Danmark i Bevægelse. Tal viser, at mennesker (15-60 år) med cerebral parese, i højere grad end mennesker uden en funktionsnedsættelse, er aktive i fitness, fysisk træning, rehabilitering og genoptræning, og i mindre grad er aktive i foreningsorganiserede aktiviteter (IDAN, 2022). Tal fra samme undersøgelse viser desuden, at mennesker med funktionsnedsættelser er mindre fysisk aktive end mennesker uden nogen former for funktionsnedsættelse, og derudover at de i højere grad har et uforløst ønske om at være mere fysisk aktive end de er nu (IDAN, 2022).

Forældrene finder generelt fysisk aktivitet og især den fysioterapeutiske træning vigtig for at styrke og opretholde børnenes funktionsniveau og mindske smerter. De fleste forælder har et stort ønske om, at deres børn, udover den fysioterapeutiske træning, kan deltage i foreningsidræt sammen med andre børn. Som en forælder udtrykker det her:

” .. hun ser jo sine søskende og hun ser andre børn gå til noget og være en del af et hold. Og det er der jo en virkelig, virkelig stærk tradition for i Danmark. Altså ja, foreningsgymnastik og foreningsidræt. Så det er bare virkelig vigtigt for ens selvforståelse også, at man går til noget på et hold, at man ikke er sådan en særling, der går nede på en klinik”. (interview 4, mor til pige, 11 år, GMFCS I)

Børnenes udfordringer fylder i hverdagen. Ud fra den præmis bestræber forældrene sig på at etablere et rigt familieliv. Deltagelse i foreningsidræt anser forældrene i høj grad som en ønskværdig del af deres familieliv. Særligt har forældrene et ønske om, at deres barn kan deltage i almene idrætstilbud sammen med andre børn. I tråd med forældrenes oplevelser fremgår det i litteraturen, at nogle grupper af udsatte unge (herunder børn og unge med handicap) faktisk oplever deltagelse i særligt de populære og klassiske foreningsidrætter som en form for ”markør for normalitet” (Ibsen, Jespersen, Støckel, Fehsenfeld, & Nielsen, 2012, p. 104).

BALANCEN I AT VÆRE EN STØTTENDE FORÆLDER

Forældrene beskriver, at det kan være udfordrende og frustrerende at finde balancen i, hvad der er det rigtige for deres barn. Forældrene er enige i, at deres rolle er at være ”sikkerhedsnet” ved at snakke med både barnet og trænere inden aktiviteten, være støttende under aktiviteten og klar til at støtte barnet efter aktiviteten. Fordi forældrene finder det vigtigt, at deres børn deltager i fritidsaktiviteter, finder de det også vigtigt, at blive ved med at støtte og ”skubbe” deres børn i at lykkes. Samtidig oplever forældrene et paradoks idet de samtidig forsøger at ”skærme” deres børn fra overanstrengelse og nederlag. En mor beskriver det som at tage en ”kalkuleret risici”:

” Nogle gange tager vi en ”kalkuleret risici”, hvor vi lader hende komme til noget, hvor vi med hundrede procents sikkerhed ved: Dét der, det eksploderer og der kommer til at være et efterslæb på flere dage, hvor hun har overbrugt sin energi. Men hvor vi sammenligner det lidt med, at vi går i byen og får tømmermænd og tømmermændene, de er ikke sjove, men det bliver festen ikke dårligere af. Altså, så har man alligevel fået noget med ikke også?” (interview 4, mor til pige, 11 år, GMFCS I)

En sådan balancegang beskrives også i litteraturen, hvor det findes, at forældre kan have en positiv effekt på idrætsdeltagelsen ved at bakke op, motivere, belønne og i nogle tilfælde også ved at presse på (IDAN, 2022, p. 54; Kissow & Klasson, 2018). Modsat kan forældres beskyttertrang og overgjorte hjælp og assistance afholde børn og unge fra at deltage og dermed have en negativ effekt på idrætsdeltagelse (Maar Andersen, 2022). Således fungerer forældre i høj grad som "gatekeeper" i forhold til, hvordan og hvorvidt deres børn stifter bekendtskab med og fortsætter i idrætsstilbud.

AT FALDE IMELLEM TO STOLE

Selvom forældrene har fokus på at støtte deres børn i at deltage i idræt, oplever de, at deres børn ofte falder imellem to stole. En mor beskriver udfordringen for hendes datter:

” Altså det der med at komme på et hold direkte for nogle der har CP - det er hun for god til. Men hun kan også have svært på et almindeligt hold”. (interview 3, mor til pige, 13 år, GMFCS I)

Citatet dækker over, at forældre kan opleve, at deres børn er "for gode" til at deltage i tilpasset idræt for børn med handicap, og samtidig ikke "gode nok" til at kunne deltage i almene idrætsstilbud. Den type udfordring går på tværs af børn med forskellige kognitive og motoriske udfordringer, som to forældre beskriver på forskellig vis her:

” Hun falder lidt ligesom mellem to stole, fordi hun er så motorisk dygtig (..), men har det kognitivt svært. (..) Så det der CP-hold (..) på trampolin. (..) det var for kedeligt.” (interview 4, mor til pige, 11 år, GMFCS I)

” Altså han er normalt fungerende (kognitivt, red). Der er kroppen, der er lidt langsommere. Så det ville aldrig gå og proppe ham ind i sådan noget der (tilpasset idræt for børn og unge med udviklingshandicaps, red.). Og i almindelig sport er han lige, du ved, ti procent for langsom til at være rigtig god.” (Interview 7, mor til dreng, 15 år, GMFCS II)

Tidligere studier identificerer lignende fund omkring oplevelsen af "at falde imellem to stole". Disse studier rapporterer, at forældre finder det svært at finde fritidsaktiviteter, som balancerer med deres børns handicap (Heah, Case, McGuire, & Law, 2007). Et studie udført i New Zealand fandt, at forældre til børn med bevægelseshandicap oplevede udfordringer med at finde passende fritidsaktiviteter, som enten ikke var tilpasset idræt for børn med meget begrænset funktionsniveau eller almene idrætsstilbud for fuldt funktionsdygtige børn. Disse forældre beskrev det som, at deres børn "ikke rigtig passer ind i nogen af verdenerne" (oversat) (P. Kanagasabai, Mulligan, Devan, Mirfin-Veitch, & Hale, 2019). At forældre ikke kan gennemskue, hvad der "passer" til barnet er også identificeret som en barriere for, at børn med CP deltager i fritidsaktiviteter (Verschuren, Wiart, Hermans, & Ketelaar, 2012).

Noget af det, de interviewede forældre oplever, der gør det særligt svært for barnet at deltage i almene idrætsstilbud, er andre børns og forældres manglende accept af børnenes fysiske udfordringer.

” Altså nu gik hun til fodbold i en periode og var sådan set rigtig glad for det, men hun har jo også nogle udfordringer med at løbe frem og tilbage på en fodboldbane og ramme en bold, når nu fødderne ikke helt sidder, som de skal, ikke også? Og der kan man nogle gange godt mangle forståelsen fra de andre forældre og fra de andre på holdet, ikke også? At tingene er, som de er, ikke også.” (interview 3, mor til pige, 13 år, GMFCS I)

Studier finder, at andre menneskers negative holdninger og en mangel på trænere med tilstrækkelig uddannelse kan udgøre en barriere for deltagelse (Kissow & Klasson, 2018, p. 35+40). Et positivt indstillet miljø kan modsat være afgørende for, om et barn med en fysisk funktionsnedsættelse deltager i fritidsaktiviteter (IDAN, 2022; P. S. Kanagasabai, Mulligan, Mirfin-Veitch, & Hale, 2014, p. 1147).

PRÆSTATIONSKULTUR I ALMENE IDRÆTSTILBUD

Oplevelsen af, at der ikke er plads til deres børn i almene idrætstilbud tilskrives forældrene i høj grad en markant præstationskultur i de almene foreningstilbud. Deres oplevelse er, at den kultur ekskluderer deres børn fordi, at der er meget lidt plads til at rumme fysiologiske, kognitive og/eller psykosociale udfordringer i holdets jagt på at vinde:

” Hvor professionel behøver man at være, når man er under 10 år? Men de har bare meget høje ambitioner mange af de der instruktører eller trænere eller sådan noget, ikke også? Hvor jeg tænker: Jamen, det er også fint at have, men det udelukker altså også en stor del, som ikke kan, ikke også? (interview 3, mor til pige, 13 år, GMFCS I)

Nogle forældre beskriver, at den slags oplevelser har fået deres børn til at vælge at dyrke en individuel idrætsgren som eksempelvis golf med argumentet om, at i en individuel idrætsgren er der ikke holdkammerater at skuffe, og konkurrencen er mest med en selv. Dog havde flere forældre et uopfyldt ønske om, at deres barn kunne deltage i almene holdidrætstilbud sammen med andre børn. Studier finder ligeledes, at mennesker med funktionsnedsættelser ofte bliver tvunget til at være pragmatiske i deres valg af idrætsaktiviteter og deltage i det, der praktisk er muligt for dem, i stedet for hvad de har mest interesse i at deltage i (IDAN, 2022, p. 56). Samtidig finder en undersøgelse af tilpassede idrætstilbud for udsatte børn og unge (herunder børn og unge med handicap), at den gruppe har lige så diverse fritidsinteresser som resten af unge. Det betyder dermed også, at udsatte unges interesser afspejler den generelle store interesse for at dyrke holdbaserede foreningsidrætter (Ibsen et al., 2012).

I interviewene findes heldigvis også eksempler på, at det lykkes for børn med mild CP at deltage i et alment idrætstilbud. Et forældrepar oplever, at deres datter på 13 år godt kan deltage i et alment idrætstilbud (fodbold), men forudser, at når niveauet og konkurrenceelementet snart stiger vil hun blive udfordret på at deltage:

” Men jeg tror også vi altid har tænkt, at der var en grænse en dag. Altså når ting blev udviklet for meget, så kan det være svært. (interview 5, mor til pige, 13 år, GMFCS I)

En anden forælder beskriver en positiv oplevelse med deres datters deltagelse på et unicykling-hold (ethjullet cykel). Dette hold formår i høj grad at rumme deres datter med CP, hvilket forældrene i høj grad tilskrives den gældende kultur på holdet og aktivitetens natur - en ikke konkurrencepræget, holdbaseret aktivitet, som få har forudgående kompetencer inden for:

” Så på den måde ligger det naturligt indbygget i det hold, at man hjælper hinanden, og det tror jeg har været en af de ting, der har gjort det til en succes, ikke også? At det var okay, at man væltede. Det var okay, at man dummede sig på det hold, ikke også? Og det er ikke altid okay på et fodboldhold, at du ikke rammer bolden, vel? (...) Men her var der mange ting, der var okay lige pludselig, ikke også? Og det tror jeg på, har været forskellen. (interview 3, mor til pige, 13 år, GMFCS I)

Samlet beskriver forældrene i dette studie, at de finder det vigtigt, at deres børn som andre får mulighed for at kunne deltage almene idrætstilbud. Desuden er forældrene klar til at støtte deres børn i at deltage. Enkelte forældre oplever, at deres børn formår at deltage i almene idrætstilbud og tilskrives det en kultur, hvor der er plads til at fejle, eller hvor præstationskulturen ikke fylder så meget. En stor del af forældrene oplever dog udfordringer med, at deres børn falder imellem to stole i forsøget på at deltage, hvilket de tilskrives præstationskulturen i mange almene idrætstilbud. Det sidste er forhold, som forældrene ikke umiddelbart har store muligheder for at ændre på. Fokus bør derfor generelt rettes på, hvordan almene idrætstilbud i højere grad kan være med til at rumme børn og unge med mild CP.

UNIVERSEL INKLUSION I ALMENE IDRÆTSTILBUD

Når der arbejdes med *universel inklusion* i almene idrætsaktiviteter fokuseres der på, hvilke barrierer (rækværk), som kan fjernes, således at flere børn kan deltage uden individuelle tilpasninger (kasser). Som nævnt beskriver en stor del af forældrene i studiet, at præstationskulturen i almene idrætstilbud opleves som en barriere for deltagelse. Omvendt viser eksemplet med uni-cykling at et mindre præstationsfokus potentielt kan være medvirkende til at skabe deltagelsesmuligheder. Et *"for stort konkurrencefokus i aktiviteten"* er derudover fundet som en omgivelsesmæssig hæmmende faktor for deltagelse i fritidslivet for menneske med handicap (Maar Andersen, 2022).

At mindske præstationskulturen (rækværket) præsenteres derfor som en måde at arbejde med universel inklusion i almene idrætstilbud. Madsen et al. beskriver at et mestringsklima med "med små, opnåelige mål som omdrejningspunkt" kan være en måde at arbejde med inklusion (her særligt i idrætsundervisning). Med et mestringsklima kan undervisere rette fokus på læringsprocessen frem for præstationen i sig selv (Madsen, 2022, p. 27). Etablering af et mestringsklima i almene idrætstilbud synes dermed som en mulighed for at sikre deltagelse for flere. Ved at fjerne konkurrenceelementet helt kan man dog samtidig risikere at ekskludere de børn, der i høj grad bliver motiveret af dette. Her må man ikke glemme, at mennesker med handicap er en meget heterogen gruppe – også i forhold til hvad de bliver motiveret af. Derfor vil der typisk også være nogen, der faktisk bliver motiveret af konkurrence (Maar Andersen, 2022).

Det handler derfor for trænere om i højere grad at blive bevidst om, hvordan og hvornår konkurrenceelementet anvendes, og hvordan man sikrer en lige konkurrence på trods af forskellige funktionsniveauer og kompetencer. Dette kan gøres ved fx at skabe mere fokus på det tekniske, taktiske, samspillet eller spilforståelsen. Disse tilpasninger er således kendetegnet ved at være for alle og ikke kun for det enkelte barn og således et bud på, hvordan der kan arbejdes med universel inklusion i almene idrætstilbud. Et velovervejet brug af konkurrenceelementet og etablering af et mestringsklima er således ikke nødvendigvis modpoler og kunne således begge indgå som en del af løsningen for at skabe bedre muligheder for deltagelse for børn og unge med mild CP i almene idrætstilbud. For at lykkes med dette kræves der dog et stort overblik og et særligt sæt kompetencer, hvormed en stor del af ansvaret fortsat lander hos træneren.

Da det kan være en udfordring, at ansvaret for at lykkes med både moderat og universel inklusion i høj grad lander på den enkelte træner, kan det derfor overvejes, hvordan foreninger, landsorganisationer og kommuner kan gå forrest i forhold til at skabe strukturelle forandringer i det almene fritids- og foreningsliv. Det er tidligere blevet foreslået at idrætsorganisationerne må være bærende i forhold til at skabe *"organisatoriske og strukturelle forandringer af idrætten med henblik på inkluderende tiltag"* (IDAN, 2022, p. 110). I det følgende præsenteres et af idrætsorganisationernes bud herpå.

DET NYE IDRÆTSBILLEDE – NYE MULIGHEDER FOR BØRN OG UNGE MED FUNKTIONSNEDSÆTTELSE?

Danmarks Idrætsforbund præsenterer i rapporten *"Det gode børne – og ungdomsliv i foreningsidrætten"* deres ide om *det nye idrætsbillede*. De beskriver, hvordan den "traditionelle model" op gennem årgangene skaber et større og større fokus på præstation med en øget træningsmængde og tidsforbrug som følge. Den traditionelle model sorterer mange fra på vejen mod resultater. Den nye model - *det nye idrætsbillede* – indebærer en måde at "hoppe" fra den traditionelle model og over i en *ny dimension* i foreningslivet. I *den nye dimension* bliver det muligt at dyrke motions- og idrætsaktiviteter i foreningslivet uden samme træningsmængde og fokus på præstation. Den nye dimension er tænkt som et mødested for alle, der i mindre grad understøttes i den traditionelle model – også dem som *"har særlige udfordringer med at finde et tilbud i foreningsidrætten"* (Carlsen, 2018).

Det nye idrætsbillede bakker altså op omkring ideen med at udfordre de gængse idrætstilbud og tilrettelægge idrætstilbud for en meget bredere målgruppe end nu – blandt andet med et langt mindre fokus på resultater og præstation. En strukturel forandring med *det nye idrætsbillede* som ramme kan potentielt skabe et idrætsbillede med en bredere vifte af idrætstilbud for en bredere målgruppe og derigennem løfte en del af ansvaret om inklusion væk fra den enkelte træner. Herved skitseres en mulig løsning, hvor ikke blot børn og unge med mild CP, men endnu flere kan finde vej (tilbage) ind i foreningslivet.

Boks 3: Specialeprojektet

Specialestudiet er udført som et prægraduat forskningsår (kandidatuddannelsen i Idræt og Sundhed, SDU), i samarbejde med Ph.d.-studerende Christina Esmann Fonvig, der via sit studie har undersøgt mulige markører for fysisk aktivitet for børn og unge med CP (Fonvig, Troelsen, Dunkhase-Heinl, Lauritsen, & Holsgaard-Larsen, 2021). Læs mere om projektet her: <https://portal.findresearcher.sdu.dk/da/persons/cfonvig/projects/>

LITTERATUR

Carlson, S. L., Taylor, N. F., Dodd, K. J., & Shields, N. (2013). Differences in habitual physical activity levels of young people with cerebral palsy and their typically developing peers: a systematic review. *Disability and Rehabilitation*, 35(8), 647-655. doi:10.3109/09638288.2012.715721

Carlsen, H. (2018). Det gode børne- og ungeliv i foreningsidrætten.

Cerebral Parese Opfølgingsprogram (CPOP). (u.å.). Tilgået den 27.07.2023 via <https://www.hvidovrehospital.dk/undersogelse-og-behandling/find-undersogelse-og-behandling/Sider/Cerebral-Parese-Opfoelgning-program-CPOP-19208.aspx>

DR (2017, 10. juli). Hold er tvunget til at lukke: Trænermangel presser idrætsforeninger. Tilgået den 27.07.2023 via <https://www.dr.dk/nyheder/regionale/syd/hold-er-tvunget-til-lukke-traenermangel-presser-idraetsforeninger>

Eime, R. M., Young, J. A., Harvey, J. T., Charity, M. J., & Payne, W. R. (2013). A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for children and adolescents: informing development of a conceptual model of health through sport. *The international journal of behavioral nutrition and physical activity*, 10, 98-98. doi:10.1186/1479-5868-10-98

Fonvig, C. E., Troelsen, J., Dunkhase-Heinl, U., Lauritsen, J. M., & Holsgaard-Larsen, A. (2021). Predictors of physical activity levels in children and adolescents with cerebral palsy: clinical cohort study protocol. *BMJ Open*, 11(9), e047522. doi:10.1136/bmjopen-2020-047522

Heah, T., Case, T., McGuire, B., & Law, M. (2007). Successful participation: The lived experience among children with disabilities. *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 74(1), 38-47. doi:10.2182/cjot.06.10

Hedegaard-Sørensen, L. G., Sine Penthin (2016). Lærerfaglighed, inklusion og differentiering (Vol. 1. udgave): Samfundslitteratur.

Ibsen, B., Jespersen, E., Støckel, J. T., Fehsenfeld, M., & Nielsen, L. B. (2012). Idrættens outsiders - Inklusion eller eksklusion af vanskeligt stillede børn og unge i idræt: Evaluering af puljen til idræt for vanskeligt stillede børn og unge: Center for Forskning i Idræt, Sundhed og Civijsamfund, Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet.

IDAN (2022). Idræt for mennesker med funktionsnedsættelser i Danmark. Litteraturreview og analyser fra Danmark i Bevægelse. Tilgået den 27.07.2023 via <https://www.idan.dk/udgivelser/idraet-for-mennesker-med-funktionsnedsaettelser-i-danmark/>

Kanagasabai, P., Mulligan, H., Devan, H., Mirfin-Veitch, B., & Hale, L. (2019). Environmental factors influencing leisure participation of children with movement impairments in Aotearoa/New Zealand: A mixed method study. *New Zealand Journal of Physiotherapy*, 47, 105-117. doi:10.15619/NZJP/47.2.05

Kanagasabai, P. S., Mulligan, H., Mirfin-Veitch, B., & Hale, L. A. (2014). Association between motor functioning and leisure participation of children with physical disability: an integrative review. *Developmental medicine and child neurology*, 56(12), 1147-1162. doi:10.1111/dmcn.12570

Kissow, A.-M., & Klasson, L. (2018). Deltakelse for barn og unge med nedsatt funksjonsevne, med særlig fokus på deltakelse i fysisk aktivitet. En systematisert kunnskapsoversikt. Tilgået den 27.07.2023 via <https://videnomhandicap.dk/publikationer/deltakelse-for-barn-og-unge-med-nedsatt-funksjonsevne-med-saer-skilt-vekt-paa-deltakelse-i-fysisk-aktivitet/>

Koman, L. A., Smith, B. P., & Shilt, J. S. (2004). Cerebral palsy. *The Lancet (British edition)*, 363(9421), 1619-1631. doi:10.1016/S0140-6736(04)16207-7

Madsen, L. S., Andersen, M. F., Soulié, T., Ga-briel, H., Madsen, S., Christensen, A. B. & Christiansen, L. B. (2022). Få alle elever med i idræt og bevægelse i skolen. Tilgået den 27.07.2023 via <http://tibis.dk/pdfviewer/faa-alle-med-i-idraet-og-bevaegelse-i-skolen/>

Maar Andersen, M. (2022). Deltagelse i fritidsaktiviteter for mennesker med handicap. Tilgået den 27.07.2023 via <https://videnomhandicap.dk/nyhed/notat-mennesker-med-handicap-vil-gerne-vaere-med-men-delta-ger-mindre-i-fritidsaktiviteter-end-andre/>

Palisano, R. R., P., Bartlett, D., & Livingston, M. (2007). Gross Motor Function Classification System Expanded and Revised (GMFCS – E&R). Retrieved from https://canchild.ca/system/tenon/assets/attachments/000/000/066/original/GMFCS-ER_Translation-Danish.pdf

Rask, S., & Eske, M. (2020). Status på danskernes idrætsdeltagelse 2020. Notat 1 i 'Danskernes motions- og sportsvaner 2020'. Tilgået den 27.07.2023 via https://www.idan.dk/media/ugkli1qd/status-paa-danskernes-idraetsdeltagelse-2020_notat-1_vers2.pdf

Rosenbaum, P., Paneth, N., Leviton, A., Goldstein, M., Bax, M., Damiano, D. (2007). A report: the definition and classification of cerebral palsy April 2006. *Developmental medicine and child neurology*, 49(109), 8-14. doi:10.1111/j.1469-8749.2007.tb12610.x

Smith, B., & Sparkes, A. C. (2016). *Routledge Handbook of Qualitative Research in Sport and Exercise*. London: Routledge.

Soulié, T., Flygstrup, B., & Selmer, J. (2018). *Alle til idræt* (1. udgave ed.). Taastrup: Handicapidrættens Videnscenter.

Michelsen, S. I., E. M. F., Due, P., Uldall, P. (2010). Børn med cerebral parese i Danmark. Retrieved from Tetler, S. L., S. (2009). *Specialpædagogik i skolen - en grundbog*: Gyldendal.

Verschuren, O., Wiart, L., Hermans, D., & Ketelaar, M. (2012). Identification of facilitators and barriers to physical activity in children and adolescents with cerebral palsy. *J Pediatr*, 161(3), 488-494. doi:10.1016/j.jpeds.2012.02.042